

2018

ЕВРОПЕЙСКА ГОДИНА НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО

#EuropeForCulture

НАШЕТО НАСЛЕДСТВО:
СРЕЩАТА НА МИНАЛОТО С БЪДЕЩЕТО

ЕВРОПЕЙСКА ГОДИНА НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО

Целта на Европейската година на културното наследство е да се насърчат повече хора да откриват културното наследство на Европа и да взаимодействат с него, както и да се засили чувството на принадлежност към общо европейско пространство. Девизът на годината е „Нашето наследство: където миналото среща бъдещето“.

През годината в Европа ще се осъществят редица инициативи и прояви, за да може хората да се доближат до своето културно наследство и да се чувстват по-съпричастни към него. Културното наследство оформя нашето самосъзнание и ежедневие. То ни заобикаля в европейските градове и села, природни ландшафти и археологически обекти. То не е само в литературата, изкуството и предметите, но и в занаятите, които научаваме от нашите предци, приказките, които разказваме на нашите деца, храната, на която се наслаждаваме в компания, и филмите, които гледаме и в които разпознаваме себе си.

Защо културното наследство?

Културното наследство е универсална ценност за нас като хора, общности и общества. Важно е да го съхраняваме и предаваме на бъдещите поколения. Може да гледате на наследството като на нещо „от миналото“ или нещо статично, но то всъщност се променя, когато си взаимодействаме с него. Нещо повече, нашето наследство ще играе голяма роля в изграждането на бъдещето на Европа. Това е една от причините, поради които искаме да достигнем по-специално до младите хора по време на европейската година.

Културното наследство съществува в множество различни форми:

- **материално наследство** – например сгради, паметници, артефакти, облекла, художествени произведения, книги, машини, исторически градове, археологически обекти;
- **нематериално наследство** – обичаи, форми на представяне и изразяване, знания и умения – както и свързаните с тях инструменти, предмети и културни пространства – които хората ценят. То включва езика и устните традиции, сценичните изкуства, социалните обичаи и традиционните занаяти;
- **природно наследство** – ландшафти, флора и фауна;
- **цифрово наследство** – ресурси, които са създадени в цифрова форма (например цифрово изкуство и анимации) или са цифровизирани с цел съхраняването им (например текстове, изображения, видео, архиви).

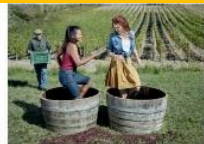
Като почитаме културното си наследство, можем да открием нашето многообразие и да започнем межкултурен разговор за общото между нас. Какъв по-добър начин да обогатим живота си от взаимодействието с нещо толкова важно за нашата идентичност?

Не бива да оставяме културното наследство да запада, да се разрушава или да изчезва. Ето защо през 2018 г. търсим начини за честването и опазването му.

Какво се случи през 2018 г.?

Идеята на годината е всички да преживеят, да оценят и да се насладят на културното наследство. Всеки е поканен да участва в хилядите дейности, които ще се проведат в цяла Европа с цел по-тясна ангажираност на хората с културното наследство.

Всяка държава от ЕС е определила национален координатор, който ще работи по годината и ще координира прояви и проекти на местно, регионално и национално равнище.

Основни заинтересовани страни от културния сектор, както и граждански организации ще участват активно в дейностите през годината.

На европейско равнище всички институции на ЕС ще работят за успешното провеждане на годината. [Европейската комисия](#), [Европейският парламент](#) и [Съветът на Европейския съюз](#), както и [Комитетът на регионите](#) и [Европейският икономически и социален комитет](#) ще организират прояви за честване на годината и дейности, посветени на културното наследство.

Освен това ЕС ще финансира проекти за подкрепа на културното наследство. В рамките на програма [Творческа Европа](#), бе дадено началото на специална покана за представяне на предложения за проекти за сътрудничество във връзка с годината. Множество [допълнителни възможности](#) допълнителни възможности [Еразъм+](#), [Европа за гражданите](#), [Европа за гражданите](#) и други програми на ЕС.

За да може нашите усилия да оставят отпечатък и след 2018 г., Комисията заедно със Съвета на Европа, ЮНЕСКО и други партньори ще осъществи [десет проекта за дългосрочно въздействие](#). Те ще включват проекти за работа с училища, за проучване на иновативни решения за повторно използване на исторически сгради и за борба срещу незаконния трафик на културни ценности. Целта е да се помогне за постигането на реална промяна в начина, по който възприемаме, опазваме и популяризираме културното наследство, като гарантираме, че европейската година ще е от полза за гражданите в дългосрочен план.

КАПАНСКАТА ВЕЗБА В БЪЛГАРСКОТО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО

„Облеклото на мъжете и жените е най -чудното,
което видях в тая страна"

Курипешич - словенски пътешественик, 1580 г.

Везбеното изкуство е свързано с материалната и духовна култура на всеки народ. Везбата е позната още от славяните, от преди около две хиляди години – пише в описанията си гръцкия историк Приск (445-447). В епохата на новосъздадената българска държава в края на VII и началото на VIII век сл. Хр. се появява и българското везбено изкуство, което придобива национален характер. Ако днес се гордеем с нашата национална култура, голям дял за това има и българката, която чрез шевиците, предавани по традиция е запазила самобитността, развивала е естетическия вкус в бъдещите поколения, създавала е изящни образци с удивителна хармоничност в съчетаването на формата и цветовете.

Символичният елемент във везмата може да създаде в известни случаи наименование на население в някоя област. Така в Разградско старото българско население е получило името „капанци“ от особеното, типично само за този край везмо на обредна бяла женска риза. Везмото представлява черни елипсовидни капки, извезани в три или четири реда на широките ръкави на празничната туника, от тях и цялото везмо се нарича „черну капъни“. Така ризата приема името „капанка“. Според стари везачки тия „черни капки“ символизирали „черни сълзи“, изплакани през робството. В Разградско доминират тъмните цветове: черно, тъмносиньо, кафяво. За капанците пръв пише проф. А. Милетич - София 1962 г.

Определен тип орнамент може да намери разпространение по цял континент. В някои случаи той е повсеместен и у народи, които живеят в съвсем отдалечени една от друга части на света. Такава прилика е открита между везбените орнаменти върху пазвите на женските ризи в Разградско с тия на древните чувашки, когато са живели съвместно в Кубратова България, според съветската етнографка Надежда Тачен Гор и чувашкия археолог и етнограф В. Ф. Каховокви. При българската кръстовидна пазва везбените орнаменти съдържат обредно-магически елементи. Първобитните магически знаци, нанасяни по тялото при татуирането, имали за цел да предпазят способността на жената да кърми, а по-късно се пренасят върху ризата ѝ, като запазват символичното значение в декоративното си претворяване.

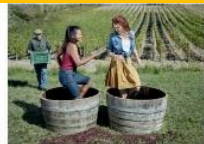
Модели на пазва на ризата капанка“ от българската етнографска група капанци в Разградско и Търговищко

Всяко капанско село е имало спой облик. Осенчани са се обличали много спретнато. Шевиците по ризите са били по-малко, по-тесни и по-чернооки в сравнение с тези на дряновските и гецовските капанци. Създали неповторими „гайтански“, „кумански“ и други шевици, което показва, че те са чувствали силата на изкуството и необходимостта от него. Изработени с голям труд, шевиците са били най-дълго поддържани и най-устойчиви. Шитите празнични ризи са се предавали като семейна

реликва от майка на дъщеря, през няколко поколения. Стъгани са и са прани по точно определен начин. Шевиците по полите на ризата „мечките“, „ръченички“ и „маслинки“ (XIX в.) и др. са в чернокафяви тонове, тъй като на раята не се позволявало да носи червено и зелено. В по-късен период от време, като израз на свободен дух се появяват, макар и пестеливо и други цветове. Днес най-модерните художници могат да завидят на строгите симетрични и чудните дисхармонични шевици на капанката. Бялата риза и нейната украса е основа на ренесансовия костюм, а също така и на капанския. От платнената, шаячната и черната шевица, най-стара е платнената. По традиция тя се използва в селските среди. До първата четвърт на XX век направен на гергеф (гергьоф), като столче с крачета са шили „сусма“ със сърма на ръкавите на някои от празничните женски ризи. Може би това е по подражание на турските везби, или е далечно ехо от старите български везания, които можем да видим по стенописите на църквите и миниатюрите на старобългарската книга. Като се знае голямата консервативност на капанците, за запазване на носии, говор, вяра, по-вероятно е второто тълкувание. Ризите, тъкани на конопена основа (кълчища) с морен вътък, или само памучни са позволявали да се работи направо върху плата с броене на нишките на основата и вътъка. Това е обусловило в значителна степен и стила на шевиците. При везането материалът е статичен (платно, конци), затова орнаментирането, като форма на художествен израз, допълнено с друг род материали: синци (маниста), рупове (малки и големи сребърни монети, които се зашиват на долния край на кръстатата пазва или на гръмтар), копчета, металически нишки (сребърна и златна сърма) се използват за подсилване на образното мислене. Конците, с които са шиели е трябвало да бъдат здрави, меки, с блясък и мек сук. Употребявали са домашни тънко предени и прекатени и купени конци. Използвали са още вълнени, „камилско“, копринени и памучни конци. Черните вълнени конци са се боядисвали с кори от мъждрян и кал от точило, керемидено кафяви вълнени - с кори от брош и биволска пикоч, черни памучни със

смрадлика, зелено-жълтави вълнени със стеблата от пипер (есен), с люспи от лук, съчка брус и др. След Освобождението през 1878 г., капанките започват да купуват и готови боядисани конци на аршинчета, черна и червена канава (памучни конци). От Заговезни до Великден през постите около 40 дни, под мекия трепкащ пламък на камината или газеничето, а денем седнала до малкото замрежено с дървена решетка прозорче е бродирала капанката. Най -сръчните моми ушивали, извезвали по две ризи. Сред предпочитаните игли са били с остър връх - чиличени. За да не се къса сърменият конец е битувал обичай да бъде прекаран през чесън. Сърмата е била използвана само за някои елементи на кръстовидната пазва при шевиците „Трендавили с пъртенца" и др. Манистата са се прешивали като се взема всяко поотделно, или всички маниста са нанизани на един конец (както са продавани тогава) и после се зашиват с друг. В шевиците се среща изключително рядко, само в горния край на огърлието.

Кръстовидната пазва, шевицата на ръкавите и полите на женската празнична риза са се работили направо върху плата на ризата. Всички останали шевици на мъжки и женски ризи са се везали на отделни правоъгълни парчета и са се монтирали за коланчетата на ръкави, пазва и огърли.

Шевиците са изработвани с различни бодове: плоски, релефни, ажурни. От плоските бодове най-разпространен е кръстатият, наречен още кумански. Шевиците, в които той преобладава се нарича „куманско“. Само кръстче се нарича куманец. Смята се, че това име на кръстатия бод или самия бод, капанците са взели от куманите, които са живяли някога сред прадедите им. (XII в.).

От същата група е „бодовитият“ (разминат днес) бод. Изработва се от опаката страна. Неговата разновидност е „мъръмодата“. Не всяка жена е умеела да го направи, защото се шие гъсто. Всички шевици, които се работят бодовито от опака страна се наричат „гайтанско“. Най-напред се

насновават основните фигури и бордюра, а после се изпълват. Отличават се с голяма плътност и здравина. Запазени са моделите „Гегите”, „Едрите дренки”, „Жераве”, „Ноички”, „Паяци”, „Малки паячета” и др.

По-малко употребявани са редичният, полегатият, верижният и контурен бодове. За контура на шевицата се използва и бод „витошник”: тесен (женски) и крив гайтан -кривулец. Работи се в отвесна посока, като двойна рибена кост, с тази разлика, че има само един фестонен бод при смяна на посоките на бодовете. Намира приложение при очертаване на подгъвно поле. Характерен е за по-новите шевици. От втората група релефни бодове най-често се използва „гайтанският” бод. С него се обточва горния край на огърлето, пазвата, ръкавите и полите за украса и заздравяване. Работи се само в права посока в два съседни реда от квадратчета. Задната страна на полите на дрехата е в черно - кафяви цветове, а по предницата (сюртица) на определени интервали се редува с малко червено, зелено и други цветове. Бод „зъбката” с и без „кукалци” се прави само по края на шевиците пак за украса и здравина.

Шевиците имат строго орнаментален характер. За разлика от резбарското изкуство и рисунките, на които са присъщи фантастични сюжети, шевицата черпи своите мотиви от природата и то търси такива предмети, които подхождат за орнаментални цели. Декоративните мотиви, които се използват са геометрични, растителни, зооморфни и смесени. Най-често срещани са растителният и зооморфният. Те ни пренасят в онова време, когато българката се е кичела с трендафили, които най-често се срещат в капанската шевица. От дълбока древност розата е символ на божествено тайнство, свято цвете, символ на красотата на чувствата на всички източни народи. Извезаните „черешки”, „дренки”, напомнят за плодородието на земята ни. Живописни образци, силно геометризирани, се представят от шевиците „пачи крачета”, „устиченца”, „патенца”, „жераве”, „паяци с трендавили”, „кокошки”, а от шевицата „мечките” се разбира, че в горите са бродили и мечки стръвници. „Кръстовидната пазва”, шевиците, „кръстовете” и многобройните кръстчета - мотиви,

извезани в почти всички шевици напомнят, че капанците са били верни на вярата си. Уредите, с които са си служели: нойци, делви, геги и др. също намират място в шевиците.

Преди да се омъжи, момата е трябвало да ушие шевици за ризите, предназначени за свекър, свекърва, зет, девер, кръстник, кръстница. За стар свекър се шиела специална шевица „крива бяла пътека“. Основните фигури са ушити с бели куманци, а на останалите бели полета има пъстри куманци в червено и черно. Това е шевица, която е неповторима по своята оригиналности предназначение.

Много рядко са се извезвали човешки фигури. Известни са само шевиците с човешки фигури: „момиченца“ и „ръченички“. Изобщо човешката фигура, животните, сгради и други предмети, изискващи по сложна техника са избягвани.

Отличителна черта на шевицата е нейната полихроничност - многоцветност. Капанката е подбирала прецизно цветовете. Повечето от шевиците са изработени на принципа на контрастиране на цветовете. Преобладаващи са черният и кафявият (кафявият е в най старите шевици). Останалите цветове са застъпени, като второстепенни, при това в най - нежни и меки нюанси. Използват се пестеливо червеният и жълтият цвят, а студените зелен и син само за допълване на общата хармония за „контрастите“. В шевицата „трендавили“ сивият цвят на камилското уравновесява всички багри. Черният гайтански витошник, тук там белите полета създават чудна матова хармония, която пленява със своята старинност и приказност. Типично за шевиците е съпоставянето на тъмен елемент върху светъл тон. Ако разгледаме шевиците по полите и широките ръкави на женската риза, установяваме, че имат винаги едноръчна фризова хоризонтална композиция. Шевиците за коланчетата, пазвите, огърлото имат фризова едноръчна вертикална композиция. Динамична фризова вертикална композиция има шевицата „устиченца“. Сложна динамична фризова композиция има

един от най-старите модели „черешките“. Централно - симетричната композиция е характерна за кръстовидната пазва, за сусмите, за извезаните растителни орнаменти на разцъфнало клонче на широките ръкави на женската риза, за бойювете — по-големи клонки, отколкото на ръкавите, извезани в долния край на клиновете на полите на ризата. При сусмите и бойчето се забелязва само строга симетричност на формите, докато при някои от допълнителните студени цветове има завъртване на 180 градуса около центъра на композицията. Това придава раздвиженост на модела.

Орнаментите на ръкавите и полите на празничната женска риза, съчетана с кенарите и тъканите шарки, с цветните сложни съединителни шевове, образуват оригинална симетрична композиция.

Капанката осенчанка е формирала свой стил във везането на шевиците, характерен със стилизирано отражение на действителността, старинна геометрична орнаментика, кръстовидна пазва, сърмени сусми, растителни мотиви, декоративен бордюр, фризова композиция с фигурална ритмичност, тъмен колорит в черно, хармония на цветовете в контраст.

Мъжката риза съществува в два варианта - всекидневна и празнична. Кройката ѝ е туникообразна, дълга до коленете, ръкавите са с коланчета. Шевиците се шият на парчета плат и след това се монтират на огърлието, пазвата и ръкавите. Характерно е, че на една риза не се повтаря един и същ модел. На огърлието се пришива винаги „мърмодена“ шевица. Тя е най-тясна, плътно ушита в черна гама, прошарена с виненочервени, масленозелени и кафяви конци. Същите шевици се монтират и на огърлието на женската риза. Тя е широка, богата на цветове, извезана с кръсчета.

Червеният цвят е любим, защото е символът на радостта и топлината. Много рядко се използва розов и светлозелен цвят. Жълтият цвят, който е символ на болест и смърт, почти не се използва.

Известни са моделите „трендафили с пъртенца“, „устиченца“, „черешките“, „костенурките“ – символ на дълголетие и мъдрост, „лозовите листа“ – показващи победа, първенство, „звезда“ – осмолъчна, символ на хармонията, „7-те кръста“ – седемте тайнства, „стар свекър“ и др.

За капачетата на ръкавите шевиците са по-тесни, с хоризонтална фризова композиция. В моделите е отразена цялата природа – флора, фауна, оръдия на труда и бита. Орнаментите и цветовете не се повтарят и това прави всяка шевица уникална.

Женската празнична риза „капанка се шие на кенарено платно, което се тъче, като при основата му се вмъкват по една или няколко нишки дебело преден памук или тънко предена вълнена прежда. Кенарите обикновено са бели, но в с. Осенец се срещат често кремави, червени и черни. Кройката на женската риза е туникообразна. Дълга до земята, широка колкото е ширината на платното, със свободни ръкави и разширени поли с клинове, тя не спъва движението на ръцете и краката, предпазва от слънце и студ. Размерите ѝ позволяват да се облича от слаби и пълни, ниски и високи жени и затова е предавана от поколение на поколение.

Наред с основната си утилитарна функция женската празнична риза има и обредна функция. Най-богата везба имат ризите на младите невести. Ризите на децата и възрастните са скромни - с нашити само един-два реда куманци.

Кенареното платно и шевиците се допълват винаги от украсените с декоративни елементи съединителни шевове. По огърлието на ризата е монтирана „мърмодена“ шевица. Тя се шие отделно на парче платно от опаковата страна. Всички останали шевици, обточващи от двете страни пазвения разрез, ръбовете на ръкавите и полите, се работят направо с броене на нишките на платното на ризата, което е определящо за стила.

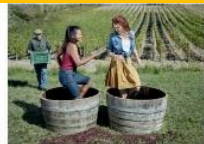

Шевиците на пазвата се оказват най-устойчиви на времето. Те се шият в тъмнокафява черно-сива гама. Ще видим извезани кръстове, корони и ще разберем тяхното послание - да носим до сърцето си християнската вяра и надеждата за свобода. Симетрично на пазвения разрез от двете страни над гърдите задължително върху всички стари „капанки са извезани два самостоятелни сложни орнамента, напомнящи монограми. Заедно с пазвения разрез те образуват кръстообразна пазва. В никоя друга българска носия няма подобна „кръстата пазва“, което я прави уникална.

На най-старите празнични ризи (XIX в.) по шевичената ивица над ръба на полата са ушити за украса и заздравяване шевици с животински изображения. Стилизирани са до такава степен, че едва се разпознават. Шити са с черни вълнени конци, с куманци, в хоризонтална едноръчна композиция. Те са включени и в шевичната ивица на ръкавите. Известни са моделите „кривите“ или „черните глави“, „улешчетата“, „бубените глави“, „мечките“, „патките“ и „ръченички“ - единствените човешки изображения.

Около ръбовете на ръкавите и полите се среща и най-старинният геометричен мотив, наречен „черното капане“ - широк бордюро, ушит с черни вълнени конци с кръстат бод, сред който има на равни интервали бели петна, наречени капки. От тая шевица идва и името на ризата „капанка“.

По празничната риза на ръкавите има ушити „сусми“ - разцъфнало дръвче с цветове, разположени на няколко равнища. Извезано по-голямо разцъфнало дръвче - клонка, има и върху „бойовете“ - клинове на полата. То е показание за преминаването на жената от един статус в друг -от девойка в омъжена жена. Дръвчето или борчето символизира човешкия живот. Посланието му е, че всеки трябва да направи своето дърво на живота - буквално и преносно, като създаде семейство, деца и внуци.

Още в началото на XX в. женската празнична риза започва да се оформя като мъжката. Шевиците се шият на парчета плат. На пазвения разрез се монтира шевица само от едната страна, а ръкавите са с коланчета и богат набор. Украсителните съединителни шевове, с по няколко успоредни на тях, стигат до раменете.

Дължината на ризата е до прасците на краката и без абсолютно никакви шевици по полите. Даже и в този олекотен модел ризи вече не се шият и носят от средата на XX век.

Днес капанските ризи все още се пазят в сандъците на бабите. Обличат се само на фестивали от определена малка група самодейци към читалището.

Кой ще отвори сандъците с капанските ризи? Струва си да се замислим не може ли както други европейски народи в празнични дни да се върне традицията да се обличаме в националните костюми, осъвременени, но запазващи националния си облик?

Ние, потомците на тия селски талантлив жени, които са сътворили истински произведения на изкуството, трябва да запазим, популяризираме и предадем това богатство, пълно с красота и символи за бъдещите поколения.

Използвани източници:

Коев, Иван. Българска везбена и тъканна орнаментика. София, 1982.

Матева, Татяна. Капански шевици XIX-XX век с. Осенец.

ПОЛЕЗНИ ВРЪЗКИ И РЕСУРСИ

Уебсайт на Европейската година на културното наследство: през цялата 2018 г. ние чествуваме многообразното културно наследство на Европа – на местно, регионално, национално и общоевропейско ниво. Целта на Европейската година на културното наследство е да насърчи повече хора да се запознаят и ангажират с културното наследство на Европа и да подсили чувството за принадлежност към общото европейско пространство. Посетете уебсайта и научете повече за Годината! https://europa.eu/cultural-heritage/european-year-cultural-heritage_bg

Знак за европейско наследство: 38 обекта в Европа са отличени с престижния Знак за европейско наследство. Тези места, които са част от европейското наследство, бележат важни етапи в изграждането на днешна Европа. Тези обекти, датиращи както от зората на цивилизацията, така и от съвременната епоха, символизират и почитат европейските идеали, ценности, история и интеграция. https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/actions/heritage-label_en

Европейски дни на наследството: това са тържествените културни събития с най-широко участие от страна на гражданите на Европа. Със своите 70 000 организирани събития годишно и над 30 милиона посетители Европейските дни на наследството представляват уникален пример за инициатива близо до гражданите, организирана и споделена от милиони европейци. В рамките на Европейските дни на наследството 2018 се организира конкурсът „Седмица на създателите на европейското наследство“, който насърчава учениците да открият

европейското измерение на местното културно наследство.

<http://www.europeanheritagedays.com/Home.aspx>

<http://www.europeanheritagedays.com/European-Heritage-Makers-Week>

Награди на Европейския съюз за културно

наследство: Наградите на Европейския съюз за културно наследство (Наградите Europa Nostra) отличават някои от най-добрите постижения в грижата за културното наследство и показват невероятните усилия, които се полагат за повишаване на осведомеността по въпросите на културното наследство. https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/actions/heritage-prize_en

Europeana: тази финансирана от ЕС платформа предоставя достъп до над 51 милиона цифровизирани документи, книги, музика, видеоклипове и други с инструменти за търсене и филтриране, които помагат на потребителите да се ориентират в сайта. Europeana Stories например помага да се изследват както неразказаните, така и официалните истории от Първата световна война, чрез 440 481 документа от цяла Европа <https://www.europeana.eu/portal/en/collections/world-war-I>. Материалите са предоставени на Europeana от много институции, а Europeana се стреми да направи всички ресурси на уебсайта достъпни за повторно ползване. Някои документи все още са защитени с авторско право, така че учениците винаги трябва да посочват източника и да се съобразяват с всички евентуални забрани, свързани със споделянето на документа. <https://www.europeana.eu/portal/bg>

Интерактивна карта на културното наследство на Европа, разработена от Съвместния изследователски център на Европейската комисия: това уеб-приложение показва

на потребителите какво прави ЕС заедно със своите партньори за опазването и популяризирането на културното наследство в Европа. Потребителите имат възможност да изберат област, от която се интересуват, и да получат географски изглед на културните инициативи, които се провеждат в Европа, включително на местата, отличени със Знак за европейско наследство, на Европейските столици на културата и на инициативите, отличени с Наградите на ЕС за културно наследство.

<http://eu-commission.maps.arcgis.com/apps/MapJournal/index.html?appid=e3e538d4e4b743c8a6bc7a363fbc2310>

Европейски културни маршрути: Културните маршрути на Съвета на Европа са покана за пътуване (през времето и пространството) в търсене на богатото и разнообразно наследство на Европа чрез обединяването на хората и местата в мрежи с обща история и наследство. Над 30-те Културни маршрута доказват, че наследството на различните държави и култури в Европа е споделено и живо.

<https://www.coe.int/en/web/cultural-routes/home>

„Натура 2000“: това е общоевропейска екологична мрежа от защитени природни зони. Всички 28 държави членки са включили зони в „Натура 2000“ с цел да бъдат защитени редките местообитания и видове на тяхната територия.

http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/awards/natura-2000-network/index_en.htm

eTwinning: това е онлайн общност от училища от цяла Европа, финансирана от Европейския съюз. Тя предлага на учителите и училищата в Европа платформа, чрез която да общуват, да си сътрудничат и да развиват различни проекти. Сътрудничеството в рамките на eTwinning ще насърчи учениците да опознаят културата на

своите партньори по проекти и ще подчертае европейското измерение на проектите за културно наследство, представени в комплекта.
<https://www.etwinning.net>

Домът на европейската история: този музей, който отвори врати в Брюксел през 2017 г., е посветен на общото минало на европейските народи, но и на различния им исторически опит. Това е място, където хората могат да се запознаят с общото европейско минало, но и с различните гледни точки към историята. Музеят възприема трансевропейска гледна точка в образователния си подход, изследвайки историческата памет, различния исторически опит и общото минало на европейските народи, но и показвайки по какъв начин те са свързани с настоящето

<https://historia-europa.ep.eu/bg>

<https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/22af24d7-0d39-11e7-8a35-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-68886178>

Онлайн игра „Търсачи на културно наследство“:

Онлайн играта „Търсачи на културно наследство“ за ученици между 10 и 12 години или между 13 и 15 години е част от образователните пособия за учители. Тя въвежда учениците в културното наследство на Европа и ги подтиква към обсъждане.

Целите на играта са:

- Да бъде привлечено вниманието на учениците към темата за културното наследство по забавен начин.
- Да се помогне на учениците да разберат какво е културно наследство и колко е ценно то в живота им.

- Да се изследват културните сходства между народите, живеещи в различните европейски държави, както и елементите от общото им културно наследство.
- Да се създаде чувство за принадлежност към Европа и усещане за общност, като едновременно с това се изследва културното разнообразие на Европа.

Играта може да се играе по двойки или в групи, като учителят е помощник. Това ще им помогне да се запознаят с различните аспекти на културното наследство и да осъзнаят, че всички ние споделяме общо наследство.

Може да я играете на: https://europa.eu/kids-corner/eych/index_bg.htm

Наръчник за учителя към нея, може да намерите тук: https://europa.eu/teachers-corner/sites/teacherscorner/files/files/eych-2018-toolkit-teachers_bg.pdf

ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА

<https://europa.eu/cultural-heritage>

Тази електронна книга се реализира с финансовата подкрепа на Европейската комисия. Отговорността за нейното съдържание се носи единствено от Европейски информационен център - Велико Търново и при никакви обстоятелства не може да се разглежда като отразяващо позицията на Комисията.

ЕВРОПЕЙСКИ ИНФОРМАЦИОНЕН ЦЕНТЪР –

ЕВРОПА ДИРЕКТНО, ВЕЛИКО ТЪРНОВО

пл. Център №2, ВТУ "Св.св. Кирил и Методий", Корпус 5, каб. 510
гр. Велико Търново

тел. 062 605060

ел. поща: office@europeinfocentre.bg

www.europeinfocentre.bg